Hz. OSMAN

Doğumu ve Nesebi:

- Osman b. Affân; Raşid Halifelerin üçüncüsü. Ümeyyeoğulları ailesine mensup olup, nesebi beşinci ceddi olan Abdi Menaf'ta Rasulullah ile birleşmektedir. Fil olayından altı sene sonra Mekke'de doğmuştur.
- Annesi, Erva binti Küreyz'tir. Büyükannesi ise Rasulullah'ın halası Abdülmuttalib'in kızı Beyda'dır.
- Künyesi, "Ebû Abdullah'tır. Ona, "Ebu Amr" ve "Ebu Leyla" da denilirdi.

Müslüman Oluşu:

- Hz. Osman, Müslüman olmasını şöyle anlatır:
- Benim feraset sahibi olan bir teyzem vardı. Hastalandığında ziyâretine gitmiştim. Bana dedi ki:
- "Yâ Osman! Sen öyle biri ile evleneceksin ki, ne o senden önce bir erkek görmüş olacak, ne de sen ondan önce bir kadın görmüş olacaksın. Bu kız çok güzel olup, sâliha biridir. Ayrıca bu kız, Peygamber kızı olsa gerek."
- Ben teyzemin bu sözüne çok hayret ettim. Çünkü peygamber olarak bildiğim kimse yoktu.

- Hiç ortada böyle bir şey yok iken, teyzem bunları nereden çıkartmıştı. Şunu da biliyordum ki, teyzem pek çok lâf etmezdi. Benim hayretler içinde kendisine baktığımı görünce konuşmasına şöyle devam etti:
- “Merak etme, O kimseye cenâb-ı Haktan vahiy gelmeye başladı. Sen O’nu bulmakta güçlük çekmeyeceksin!”
- Ona şöyle dedim: “Ey teyzem, hep sır olan şeyler söylüyorsun. Beni meraklandırıyorsun. Sözlerini biraz açarak beni meraktan kurtar.”
- Bana şunları söyledi: “Muhammed bin Abdullah’a peygamberliği bildirildi. Artık halkı hak dine davete başladı. Çok zaman geçmez ki, sen O’nun dinine girer kurtulursun. O’nun dini, bütün âlemi aydınlatacaktır.”

- Bu mesele benim zihnimi çok meşgul etmeye başladı. Her önemli meselede fikrini aldığım, Hz. Ebû Bekir'e koştum. Teyzemin söylediklerini kendisine aynen bildirdim. Bana dedi ki:
- "Teyzen doğru söylemiş. Yâ Osman, sen akıllı adamsın. Hiç görmeyen, işitmeyen, fayda veya zarar veremeyen şeye nasıl tapınılır? O nasıl ilâh olarak kabul edilir?"
- "Yâ Ebâ Bekir, doğru söylüyorsun. Ben de bu mantıksızlığın farkındayım. Fakat çâre bulamamıştım."
- "Merak etme, artık bize hak yolu gösteren zât geldi. Ben kendisinin peygamber olduğuna inandım, îmân ettim. Gel seni de huzûruna götüreyim, sen de îmân et!"
- Beraberce Rasûlullah'ın huzuruna vardık. Bana buyurdu ki:

- *“ Yâ Osman, Hak teâlâ seni Cennete misâfirliğe davet eder. Sen de bu daveti kabûl et! Ben bütün insanlara hidâyet rehberi olarak gönderildim.”*
- Rasûlullah’ın, güler yüzle gâyet samîmî bir şekilde yaptığı bu da’vet üzerine, hemen büyük bir şevkle kelime-i şehâdet getirip, Müslüman oldum.

******

- Rasulullah risaletle görevlendirildiğinde Osman otuz dört yaşlarındaydı. O, ilk iman edenler arasındadır.
- Hz. Osman, iman ettiği zaman bunu duyan amcası Hakem b. Ebil-Âs onu sıkıca bağlayarak hapsetmiş ve eski dinine dönmezse asla serbest bırakmayacağını söylemişti. Hz. Osman ebediyen dininden

dönmeyeceğini söyleyince, kararlılığını gören amcası onu serbest bırakmıştı.

******

- Peşinden o, Rasulullah’ın kızı Rukayye ile evlenmişti. Bazı tarihçiler bu evliliğin Peygamber'in risaletle görevlendirilmesinden önce olduğunu kaydederler.

Hz. Osman’ın Hicretleri:

- Mekkeli müşriklerin iman edenlere yöneltlikleri baskı ve işkenceler yoğunlaşıp çekilmez bir hal alınca, Rasulullah, ashabına Habeşistan'a hicret etmeleri tavsiyesinde bulunmuştu. Hz. Osman eşi Rukayye ile birlikte Habeşistan'a hicret eden ilk kimseler arasındaydı.
- Mekkelilerin iman ettiklerine dair yanlış bir haberin Habeşistan'a ulaşmasıyla birlikte muhacirlerden bir bölümü Mekke'ye geri dönmüştü.
- Hz. Osman da geri dönenler arasındaydı. Ancak onlar kendilerine ulaşan haberin asılsız olduğuna şahit olduklarında tekrar Habeşistana gitmek için yola çıktılar. Hz. Osman, hareket etmeden önce Rasulullah’a şöyle demişti: "Ya Rasulullah! Bir defa hicret ettik. Bu Necaşi'ye ikinci hicretimiz oluyor. Ancak siz bizimle değilsiniz".

Rasulullah ona; *"Siz Allah'a ve bana hicret edenlersiniz. Bu iki hicretin tamamı sizindir"* karşılığını vermişti. Bunun üzerine o; "Bu bize yeter ya Rasulullah" dedi.

******

- Hz. Osman, ikinci olarak hicret ettiği Habeşistan'da bir müddet kaldıktan sonra Mekke'ye geri döndü. Rasûlullah, Medine'ye hicret etmekle emrolunduğunda, Hz. Osman da diğer müslümanlarla birlikte Medine'ye hicret etti.

Hz. Osman’ın Hayası:

- Hz. Âişe anlatıyor:
- Rasûlullah, bir gün istirahat ediyordu. Bu sırada Hz. Ebû Bekir içeri girmek için izin istedi. İzin verilip içeri girdi. Rasûlullah hiç hâlini değiştirmedi. Sonra, Hz. Ömer izin alıp içeri girdi. Yine hâlini değiştirmedi. Uzanmış vaziyette iken onlarla sohbet ettiler.
- Daha sonra, Hz. Osman kapıya gelip içeri girmek için izin istedi. Peygamber efendimiz doğrularak oturdular. Hz. Osman’ı bu şekilde kabûl ettiler. Hepsi gittikten sonra sordum:

- “Babam Ebû Bekir ve Hz. Ömer içeri girdiklerinde hiç hâlinizi bozmadınız. Fakat Hz. Osman içeri girince, oturdunuz. Bunun sebebi nedir?” Şöyle cevap verdi:
- **أَلَا أَسْتَحْيِي مِمَّنْ تَسْتَحْيِي مِنْهُ الْمَلَائِكَةُ**
- *“Meleklerin hayâ ettikleri bir kimseden ben nasıl hayâ etmem”*

Cömertliği:

- Müslümanlar, Medîne'ye hicret ettikleri zaman, su sıkıntısı vardı. Rûme kuyusundan başka içilecek su yoktu. Bu kuyu da bir Yahûdîye âit idi. Yahûdî, Müslümanları zor durumda bırakmak için, kuyudan her zaman su vermiyordu. Verdiği günlerde de çok yüksek fiyatla sattığı için herkes alamıyor, fakir Müslümanlar çok sıkıntı çekiyorlardı.
- Peygamber efendimiz, bu durumu gördükçe üzülüyordu. Kuyuyu satın alıp, Müslümanlara sebil edecek kimsenin, Cennette karşılığını kat kat alacağını müjdeliyor, açıkça Cenneti vadediyorlardı.
- Bu müjdeyi işiten Hz. Osman, hemen Yahûdînin yanına varıp, pazarlığa başladı.

- Yahûdî, Müslümanların mecbûren bu kuyuyu satın alacaklarını bildiği için, ödenmesi mümkün olmayan bir fiyat istedi. Bu duruma Hz. Osman çok üzüldü. Fakat ne yapıp edip bu kuyuyu satın alarak Rasûlullah'ı memnun etmek istiyordu. Yahûdîye dedi ki:
- - Senin dediğin fiyatla bu kuyuyu ben satın alamam. Sana bir teklifim var. Gel seninle beraber ortaklaşa bu kuyuyu işletelim. Böylece kuyu elinden çıkmamış olur. Kuyunun yarı hissesini bana sat. Birgün sen, birgün ben kuyuyu işletelim.
- Yahûdî, işin neticesinin nereye varacağını anlayamadı. Teklîf çok hoşuna gitti. On iki bin dirheme kuyunun yarı hissesini verdi. Kuyunun başında bir gün Yahûdî, diğer gün Hz. Osman durup, su veriyorlardı. Yahûdî yine yüksek fiyatla suyu satıyor, Hz. Osman ise bedava olarak veriyordu.

- Müslümanlar, sıra Hz. Osman’a geldiği vakit, o günün ihtiyaçlarını aldıkları gibi, ertesi günün ihtiyaçlarını da doldurup gidiyorlardı.
- Dolayısıyla ertesi gün Yahûdîye gelen olmuyordu. Yahûdî oyuna geldiğini anladı. Fakat iş işten geçmiş oldu. Sonra gelip, kuyunun diğer yarısını da aynı fiyatla Hz. Osman’a satmak istedi. Fakat Hz. Osman kabûl etmedi. Bir müddet sonra tekrar gelip, daha aşağı bir fiyat teklîf etti. Hz. Osman yine kabûl etmedi. Biliyordu ki, Yahûdî mecbûren bu kuyuyu satacaktı. Çünkü başka çâresi yoktu. Daha sonra Yahûdinin ısrârına dayanamayarak, ucuz bir fiyatla diğer yarısını da satın aldı. Böylece kuyunun tamamı Müslümanların ihtiyaçları için sebil edildi. Peygamber efendimiz, bu habere çok sevinip Hz. Osman’a hayır duâ ettiler.

******

- İslâmiyet yayılmaya başlayınca, her taraftan Müslümanlar çoğalıp Medîne’ye geliyordu. Peygamberimizin mescidi dar gelmeye başlamıştı. Bunun üzerine Rasûlullah efendimiz buyurdu ki:
- *“Bizim mescidimizi bir zirâ genişleten Cennete gider.”*
- Hz. Osman dedi ki:
- Yâ Rasûlallah, malım mülküm sana fedâ olsun! Mescidi genişletme işini üzerime alıyorum.
- Mescidi 40 zirâ ya’nî 20 metre genişletti ve bütün masraflarını karşıladı. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

- إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَى أُوْلَئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

- ***“Allahın mescidlerini ancak, Allaha, âhiret gününe inanan, namaz kılan, zekât veren ve yalnız Allahtan korkan kimseler ta’mîr eder. İşte hidâyet üzere bulunanlardan oldukları umulanlar bunlardır”[1]***

******

[1] Tevbe, 9/18.

- Bir defasında Medîne'de kıtlık vardı. O sırada Hz. Osman'ın Şam'dan yüz deve yükü buğday kervanı gelmişti. Eshâb-ı kirâm satın almak için yanına gittiler. Hz. Osman dedi ki:
- - Sizden daha iyi alıcım var ve sizden daha fazla veren var, ona vereceğim.
- Eshâb-ı kirâm durumu Hz. Ebû Bekir'e bildirip dediler ki:
- - Kıtlık zamanında böyle yapması uygun olur mu?
- Hz. Ebû Bekir buyurdu ki:
- - Hz. Osman Rasûlullah'ın dâmâdı olmakla şeref kazanmıştır ve Cennette onun arkadaşıdır. Siz onun sözünü yanlış anladınız, beraber gidelim.

- Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman’ın yanına gidip durumu anlatarak buyurdu ki:
- - Yâ Osman, Eshâb-ı kirâm senin bir sözüne üzülmüşler.
- Hz. Osman şu cevabı verdi:
- - Evet ey Rasûlullah’ın halîfesi, onlardan iyi alıcı olan, bire yedi yüz veriyor. Onlar bire yedi veriyor. Biz bu buğdayı bire yedi yüz verip alana verdik.
- Bundan sonra yüz deve yükü buğdayı Medîne’de bulunan fakîrlere, Eshâb-ı kirâma bedava dağıttı. Yüz deveyi de kesip fakîrlere yedirdi. Hz. Ebû Bekir bu işe çok sevinip, Hz. Osman’ın alnından öptü.

Hz. Osman'ın Fazileti:

- Hz. Osman buyurdular ki, "Rasûlullah ile beraber Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer ve ben Sevr dağına çıkmıştık. Dağ sallanmaya başladı. Peygamberimiz dağa mübarek ayağı ile vurdu ve şöyle dedi: **Ey dağ, sakin ol. Üzerinde bir peygamber, bir sıddîk ve iki şehid vardır!**"

******

- "Cennet'te her peygamberin bir arkadaşı vardır. Benim de Cennet'te arkadaşım Osman'dır. " (İbn-i Mâce'den)

******

- "Osman İbn-i Affan dünyada ve âhirette bana herkesten yakındır." (İbn-i Mâce'den)

******

- Ebu Musa el-Eş'arî’den rivayet edilmiştir:
- “Rasûlullah bir defasında Medine'nin bahçelerinden birinde dayanmış olduğu halde yanındaki bir değneği su ile çamur arasına dikmeye çalışırken aniden bir adam kapıyı çaldı. Bunun üzerine Rasûlullah:
- “Kapıyı aç! Onu cennetle müjdele!' buyurdu. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Ebû Bekr idi. Ben ona kapıyı açtım ve onu cennetle müjdeledim. Sonra başka bir kimse daha kapının açılmasını istedi”. Rasûlullah yine:
- “Kapıyı aç! Onu cennetle müjdele!” buyurdu.
- Ben kapıya doğru gittim. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Ömer idi. Ona da kapıyı açtım ve onu cennetle müjdeledim. Sonra başka bir kimse daha kapıyı çaldı. Bu defa Peygamber oturdu ve:
- اِئْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى سَتُصِيبُهُ

- *“Kapıyı aç! Başına gelecek musibetlere karşı onu cennetle müjdele!”* buyurdu. Kapıya gittim. Bir de baktım ki, o gelen kimse, Osman b. Affan idi.[2]

******

- Abdurrahman İbnu Habbab anlatıyor:
- "Rasûlullah İslam ordusunu techiz ederken şahid oldum. Osman İbni Affan kalktı ve:
- "Ey Allah'ın Rasûlü! Yüz deve çuluyla, semeriyle Allah rızası için (bağış olarak) bendendir!" dedi
- Rasûlullah ordu için bağış yapmaya tekrar teşvikte bulundu. Osman yine kalkıp:

---

[2] Buhari.

- "Ey Allah'ın Rasûlü! Çuluyla semeriyle ikiyüz deve Allah rızası için bendendir!" dedi.
- Sonra Rasûlullah ordu için bağışta bulunmaya yine teşvikte bulundu. Osman tekrar kalktı ve:
- "Ey Allah'ın Rasûlü! dedi. Benden üçyüz deve çuluyla, semeriyle Allah rızası için bağışımdır!"
- Abdurrahman der ki: "Rasûlullah'ı minberden inerken gördüm, hem iniyor, hem de şöyle diyordu:
- مَا ضَرَّ عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ الْيَوْمِ، مَا ضَرَّ عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ الْيَوْمِ
- *"Bu hayırdan sonra, Osman'ın yapacağı (kötü amel) aleyhine olmaz!"*[3]

---

[3] Tirmizi.

Hz. Osman’ın Kuran Aşkı:

- Hazret-i Osman tam bir Kur’ân âşığıydı. “Bana dünyadan üç şey sevdirildi: Açları doyurmak, çıplakları giydirmek ve Kur’ân okumak.” Buyuran Hazret-i Osman, Hazret-i Ebû Bekir zamanında cem edilen Kur’ân’ın, kendi halîfeliği döneminde ehil sahâbîlerden müteşekkil bir heyet tarafından sûre tertibine göre tanzim edilip çoğaltılması hizmetini büyük bir titizlikle îfâ etti. Hicrî 30 senesinde önemli merkezlere bu Mushaflardan gönderdi. Böylece Kur’ân-ı Kerîm hakkında çıkabilecek ihtilafların önünü kesmiş oldu.
- Hazret-i Osman, her sabah kalktığında Mushaf-ı Şerîf’i hürmetle öpmeyi âdet hâline getirmişti.
- Kur’an’a olan bağlılığını şöyle dile getirmiştir:
- “Üzerimden, Allâh’ın kitabını açıp okumadığım bir gün ya da bir gecenin geçmesini istemiyorum.”

Zühd ve Tevazuu:

- Hz. Osman ucuz ve kaba kumaştan îmâl edilen gayet sade ve temiz elbiseler giyer, mescitte öğle uykusunu toprak üzerinde uyur, kalktığında vücûdunda çakıl taşlarının izleri görülürdü. İnsanlara en kıymetli ve lezzetli yemekleri yedirdiği hâlde, kendisi evinde sirke ve zeytinyağı ile iktifâ ederdi. Gündüzlerini oruçla, gecelerini de namazla ihyâ eden Hz. Osman, hizmetçilerinin istirahat vakti olduğu gerekçesiyle geceleri abdest suyunu kendisi hazırlar, onlara rahatsızlık vermekten sakınırdı.

******

- Kul hakkı husûsunda da çok titiz olan Hazret-i Osman'ın bu hassâsiyetini yansıtan bir hâdiseyi Ebu'l-Fürat şöyle anlatır:
- Hazret-i Osman, kölesine:
- "–Vaktiyle ben senin kulağını kıvırmıştım. Haydi sen de kısâsını yap." dedi.
- Köle onun kulağını tuttu. Hazret-i Osman, köleye şöyle diyordu:
- "–Sıkı çek yavrum, kısas bu dünyadadır, âhirette kısas yoktur!"

<u>Zi'n-Nureyn Olması:</u>

- Peygamber Efendimiz'in kızı Hazret-i Rukıyye ile evlenme şerefine mazhar olan Hz. Osman, eşinin vefâtından sonra çok hüzünlenmişti. Efendimiz ona niçin bu kadar mahzun olduğunu sorunca Hz. Osman, teessürünün asıl sebebini şöyle ifâde etti:
- "–Yâ Rasûlallâh! Benim başıma gelen, kimsenin başına gelmedi. Kızınız Rukıyye vefât edince sizinle aramdaki hısımlık ve akrabâlık bağı kesilmiş oldu!"
- Yakınlarının, yeniden dünyâ evine girmesi tekliflerine rağmen Hazret-i Osman âdeta; "–Ben Allah Rasûlü'nden sonra kimi «kayınpeder» olarak görebilirim ki?! O'nun kızıyla izdivaçtan sonra kimi nikâhlayayım ki!?" diye düşünüyor ve o mübârek âile ile bağının kesilmesinden derin bir ıztırap duyuyordu.

- Rukayye'nin vefat edişinden sonra Rasulullah, Hz. Osman'ı diğer kızı Ümmü Gülsüm ile evlendirdi. Hicretin dokuzuncu yılında Ümmü Gülsüm vefat ettiğinde Rasûlullah şöyle buyurmuştu:
- لَوْ أَنَّ لِيَ أَرْبَعِينَ بِنْتًا لِزَوَّجْتُكَ وَاحِدَةً بَعْدَ وَاحِدَةٍ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُنَّ وَاحِدَةٌ
- *"Eğer kırk tane kızım olsaydı birbiri peşinden hiç bir tane kalmayana kadar onları Osman'la evlendirirdim"*
- Başka bir rivayette ise; Efendimiz Hz. Osman'a "Üçüncü bir kızım olsaydı muhakkak ki seninle evlendirirdim" demişti.
- Rasûlullah'ın iki kızıyla evlenmiş olduğu için iki nûr sahibi anlamında, "Zi'n-Nureyn" lakabıyla anılır olmuştur.

Hudeybiye Anlaşmasında Hz. Osman

- Hicretin altıncı yılında müslümanlar, Umre yapmak için Mekke'ye hareket ettiklerinde, Hz. Osman da onların arasındaydı. Ancak, Mekke yönetimi, müslümanları Mekke'ye sokmama kararı almıştı. Bunun üzerine Hudeybiye'de karargah kuran Rasûlullah, müşriklerle diyalog kurarak, maksatlarının yalnızca umre yapmak olduğunu onlara bildirmek istiyordu. Rasûlullah, bu iş için Hz. Ömer'i görevlendirmek istemiş, ancak Hz. Ömer, bir takım geçerli sebepler ileri sürerek Hz. Osman'ın daha uygun olduğunu söylemişti.
- Bunun üzerine Rasûlullah, elçilik görevini Hz. Osman'a verdi. Daha önce elçi gönderilen Hıraş b. Umeyye el-Ka'bî'yi Mekkeliler öldürmek

istemişlerdi. Müşriklerin hırçın davranışları böyle bir elçiliği tehlikeli bir hale sokuyordu.

- Rasûlullah, Hz. Osman'a şöyle dedi: "Git ve Kureyş'e haber ver ki, biz buraya hiç kimse ile savaşmaya gelmedik. Sadece şu Beyt'i ziyaret ve onun haremliğine saygı göstermek için geldik ve getirdiğimiz kurbanlık develeri kesip döneceğiz ".
- Hz. Osman, Mekke'ye gidip, müşriklere bu hususları bildirdi. Ancak onlar; "Bu asla olmaz. Mekke'ye giremezsiniz" karşılığını verdiler. Onların red cevabı İslâm kârargahına Osman'ın öldürüldüğü şeklinde ulaştı. Onun dönüşünün gecikmesi bu haberi destekler nitelikteydi. Bunun üzerine Rasûlullah, yanındaki bütün müslümanları, ölmek pahasına müşriklerle çarpışmak üzere, beyat etmeye çağırdı.

- Bey'atu'r-Rıdvan adıyla tarihe geçen bu bey'atlaşmada Rasûlullah sol elini sağ elinin üzerine koyarak, "Osman Allah'ın ve Resulünün işi için gitmiştir" dedi ve onun adına da bey'at etti. Müşrikler bu durumdan korkuya kapıldıkları için anlaşma yolunu tercih etmişlerdi.
- Hz. Osman, bu arada Mekke'deki güçsüz müslümanlarla görüşmüş ve onları İslâm'ın yakında gerçekleşecek olan fethiyle teselli etmişti.
- Müşrikler, Hz. Osman'a isterse Kâ'be'yi tavaf edebileceğini bildirmişler, ancak o, Rasûlullah tavaf etmeden, kendisinin de tavaf etmeyeceği cevabını vermişti. Hudeybiye'de bulunan sahabiler ise Rasulullah’a: "Osman Beytullah'a kavuştu, onu tavaf etti; ne mutlu ona" dediklerinde Rasûlullah; "Beytullah'ı biz tavaf etmedikçe, Osman da tavaf etmez buyurmuştur.

Halife Seçilmesi:

- Hz. Ömer, bir suikast sonucu yaralanınca, hilâfete geçecek kimsenin tayin edilmesi için altı kişiden oluşan bir şura oluşturmuştu. Bunlar Hz. Ali, Osman, Sa'd İbn Ebi Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Zubeyr İbn Avvam ve Talha İbn Ubeydullah idiler. Yapılan görüşmeler neticesinde, şura üyelerinden dördü feragat edince görüşmeler Hz. Osman'la Hz. Ali üzerinde devam etti. Şura başkanı Abdurrahman İbn Avf, geniş bir kamuoyu yoklaması yaptıktan sonra müslümanların bu iki kişiden birisinin halife seçilmesi üzerinde mutabık olduklarını gördü.
- Hz. Ali'yi çağırarak ona; Allah'ın Kitabı, Resulünün Sünneti ve Ebû Bekir ve Ömer'in uygulamalarına tabi olarak hareket edip etmeyeceğini sordu. O, Allah'ın Kitabı ve Resulünün Sünnetine tam olarak uyacağı,

ancak bunun dışında kendi içtihadına göre davranacağı cevabını verdi. Aynı soruyu Hz. Osman’a yönelttiğinde o, bunu kabul etmişti. Bunun üzerine Abdurrahman İbn Avf, Hz. Osman'ı halife atadığını ilan ederek ona bey'at etti. Hz. Osman'a ikinci olarak bey'at eden kimse Hz. Ali olmuştur. Peşinden de bütün müslümanlar ona bey'at ettiler. Hz. Osman'ın hilâfete geçişi Hicri yirmi üç senesi Zilhicce ayının sonlarında olmuştur.

Halifelik Dönemi:

- Hz. Osman, devlet idaresini devraldığı zaman İslâm fetihleri hızlı bir şekilde devam ediyordu. Hz. Ömer devrinde Suriye, Filistin, Mısır ve İran, İslâm topraklarına katılmıştı. Hz. Ömer'in güçlü idaresi, fethedilen bölgelerde otorite ve düzenin sağlam bir şekilde yerleşmesini sağlamıştı.

Hz. Osman Dönemindeki Fetihler:

- Hz. Osman, İslâm tebliğinin girmiş olduğu yayılma sürecini aynı hızla devam ettirmeye çalıştı. O, Ermenistan, Kuzey Afrika ve Kıbrıs'ı fethetmiş, İran'daki ayaklanmaları bastırarak merkezî yönetimin nüfuzunu yeniden tesis etmiştir.

Fitnenin Ortaya Çıkışı ve Şehadeti:

- Hz. Osman on iki sene hilâfet makamında kalmıştır. Bunun ilk altı senesi huzur ve güven içerisinde geçmiş ve hiç kimse yönetimin uygulamalarından şikayetçi olmamıştır. Kureyş, onu Hz. Ömer'den daha çok sevmişti. Çünkü Hz. Ömer onlara karşı şeriatı uygulamada müsamahasız ve sertti. Hz. Osman ise yaratılışındaki yumuşaklık ve hoşgörü ile insanların serbestçe hareket edebilmelerine imkan sağlamıştı. Onun bu yapısından istifade eden eyaletlerdeki bir takım valiler, sorumsuz davranışlar sergilemeye başlamışlardı. Yükselen şikayetleri ani ve kesin kararlarla karşılayamayınca, yavaş yavaş bir fitne ve kargaşa ortamının oluşmasına zemin hazırlanmıştı.

- Endelüs'ten Hindistan hudutlarına kadar çok geniş bir sahayı kaplayan devletin içerisinde, çeşitli din ve ırklara mensup zimmi statüsünde topluluklar vardı. Bunlar, mağlup düştükleri İslâm Devleti'ne karşı her fırsatı değerlendirerek başkaldırıyorlardı.
- Yahudi unsuru ise, İslâm Ümmetini parçalayıp yok etmek için İslam'ın temel prensiplerini hedef almıştı. Müslüman olduğunu iddia ederek ortaya çıkan bir takım Yahudi asıllı kimseler, zuhur eden huzursuzlukları körükleyip fitne alevini her tarafa yaymaya çalışıyorlardı. Bunlardan birisi etkili nifak hareketlerinin ortaya çıkmasını sağlayan ve tam bir komitacı olan Abdullah İbn Sebe'dir.
- İbn Sebe Yemenli bir yahudidir. O, samimi kimselerin haklı şikayetlerini kullanarak insanları Hz. Osman'a karşı kışkırtıyordu. Bir taraftan "ric'atı Muhammed" (Muhammed'in tekrar dönüşü) düşüncesini

yaymaya gayret gösterirken, öte taraftan Peygamber'in peşinden hilâfet hakkının Hz. Ali'ye ait olduğunu ve bunun da Allah tarafından belirlenmiş bir gerçekten başka bir şey olmadığını yayarak daha sonra ortaya çıkacak Şia akidesinin temellerini atıyordu. Onun yaydığı düşüncelere göre Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman, Hz. Ali'nin hakkını gasbetmişlerdi. O, Küfe, Basra ve Şamda insanları kışkırtırken, Ebu Zerr'in haklı çıkışlarını da kendisine malzeme yapmaya uğraşıyordu.

- Bir zaman sonra, Muhammed b. Ebî Bekr ve Muhammed b. Ebî Huzeyfe de, yapmış olduğu atamalardan dolayı Hz. Osman'ı tenkid etmeye.
- Hz. Osman'a yapılan en önemli suçlama, onun kendi akrabalarını valiliklere getirmesi, onlara bolca ihsanlarda bulunması ve yolsuzluklarını denetleyememesidir. Hz. Ali bu konudaki şikayetlerini

ona ilettiğinde o, Hz. Ali'ye şöyle diyordu: "Muğire b. Şu'be'yi Ömer'in vali tayin ettiğini bilmez misin?" Hz. Ali: "Biliyorum" deyince o; "O halde neden akrabalığı ve yakınlığından dolayı onu vali tayin ettiğim şeklinde bir kınamada bulunuyorsun?" diye sormuştu. Hz. Ali'nin buna verdiği cevap şuydu; "Ömer vali atadığı kimseyi sıkı bir şekilde kontrol altında tutardı. En ufak hatalarını görse onları sorgular ve en şiddetli şekilde cezalandırırdı. Sen ise bunu yapmıyorsun"

- Bunun üzerine Hz. Osman, vilayetlerdeki yönetimler hakkında yapılan dedikoduları ve bunların sebeplerini yerinde incelemek üzere müfettişler tayin etti. Muhammed b. Mesleme'yi Kufe'ye; Usame b. Zeyd'i Basra'ya; Abdullah b. Ömer'i Şam'a ve Ammar b. Yasir'i de Mısır'a gönderdi. Ammar b. Yasir hariç, diğerleri görevlerini tamamlayarak geri dönmüşlerdi. Osman (r.a) haksızlıkları gidermek,

filizlenmeye başlayan ve ümmet için büyük sakıncalara sebep olacak olan fitnenin yatıştırılması için yoğun bir gayretin içine girmişti.

- O, gelen şikayetleri dikkatle inceliyor, başta Hz. Ali olmak üzere Ashab'ın ileri gelenleri ile istişarelerde bulunuyordu. Ancak, Mısır'dan Medine'ye gelip, Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'in gayr-ı meşru uygulamalarını şikayet eden bir heyetin, dönüşlerinde İbn Ebi Serh'in takibatına uğramaları ve bazılarının öldürülmesi, olayların tırmanmasına sebep olmuştu.
- Bunun üzerine Mısır'dan altı yüz kişilik bir topluluk Medine'ye gelerek Mescid-i Nebi'de, namaz vakitlerinde Ebi Serh'in işlediklerini sahabilere şikayet ediyorlardı. Talha İbn Ubeydullah, Hz. Aişe ve Hz. Ali, Hz. Osman'a giderek, bu insanların haklı isteklerini yerine getirmesini ve Abdullah b. Sa'd b. Ebi Serh'i azlederek yargılamasını

istediler. Bunun üzerine Hz. Osman, Mısırlılar'a kendileri için vali olarak kimi istediklerini sordu. Onlar, Muhammed b. Ebi Bekr'i istediklerini bildirdiler. Osman (r.a), Muhammed b. Ebi Bekr'i vali tayin etti. O, Mısır'dan gelenler ve bir grup sahabi ile birlikte Medine'den yola çıktı. Medine'den üç günlük bir uzaklıkta yol alırlarken devesini, sanki takip ediliyormuş gibi hızlı sürmeye çalışan bir adam gördüler. Adamı yakalayıp sorguladıklarında İbn Ebi Serh'e bir mesajı yetiştirmeye çalıştığını anladılar. Ona kim olduğu sorulduğunda, bazen Osman'ın, bazen da Mervan b. Hakem'in kölesi olduğunu söylüyordu.

- Üzerindeki mektubu açtıklarında, içinde, "Muhammed b. Ebi Bekr ile falanca falanca... Sana ulaştıklarında onları öldür" yazıldığı ve bunun Hz. Osman'ın mührüyle mühürlenmiş olduğunu gördüler. Derhal Medine'ye geri dönüp Hz. Osman'ın evini kuşattılar. Hz. Ali, yanına

Muhammed İbn Mesleme'yi alıp Osman'ın evine gitti. Hz. Ali ona, üzerine kendi mührü bulunan bu mektubu kimin kaleme aldığını sordu. Osman böyle bir mektup yazmadığını ve yazıldığından da haberi olmadığını söyledi. Muhammed de Osman'ı doğrulamış ve bu işi düzenleyen kimsenin Mervan olduğunu söylemişti. Yazıyı inceledikleri zaman bunun Mervan b. Hakem'e ait olduğunu anladılar. O esnada Osman'ın evinde bulunmakta olan Mervan'ın kendilerine teslim edilmesini istediler. Hz. Osman bunu kabul etmedi. Çünkü onu öldüreceklerinden korkuyordu.

- Onun evini kuşatan asiler diyalog çağrılarına cevap vermedikleri gibi, suyunu da kesmişlerdi, Hz. Osman'ın fitneyi yatıştırmak ve haksızlıkları gidermek hususunda asilere yaptığı nasihatlerin onlar üzerinde hiç bir tesiri olmamıştı. Onlar, Hz. Osman'a şöyle diyorlardı:

- "Biz seni hilafetten azledene veya öldürene yahut da bu yolda ölene kadar bu işten vazgeçecek değiliz. Eğer sana sahip çıkanlar bize engel olmaya kalkarlarsa onlarla savaşırız". Hz. Osman onlara, Allah'ın üzerine yüklediği hilafet görevini asla bırakmayacağını ve ölümün kendisine bundan daha sevimli olduğunu bildirmiş, ayrıca kendini savunmak için kimseye emir vermediğini eklemişti. O, ashaptan, asileri şehirden kovup çıkarmak için gelen teklifleri reddediyor, onlardan silah kullanmayacaklarına dair kesin söz vermelerini istiyordu.
- Bir gün kendisini kuşatan asilerin karşısına çıkıp: "Ali buralarda mı? Sa'd buralarda mı?" diye sormuş, bulunmadıkları cevabını alınca biraz susmuş ve şöyle demişti: "Bana su sağlamasını, Ali'ye bildirecek kimse yok mu?" Bu Hz. Ali'ye ulaşınca derhal üç kırba suyu ona göndermişti.

- Hz. Ali, asilerin Hz. Osman'ı öldürmek istediklerini öğrenince, böyle bir şeye meydan vermemek için, iki oğlu Hasan ve Hüseyin'e, kılıçlarını alarak gidip Osman'ın kapısında beklemelerini ve içeri kimseyi sokmamalarını söylemişti. Abdullah İbn Zübeyr de onlara katılmış, diğer bir takım sahabiler de çocuklarını oraya göndermişlerdi. Durum çok nazik bir hal almıştı.
- Hz. Osman, ne asilerin haksız taleplerini kabul ediyor, ne de Medine ve diğer bölgelerden gelen, asileri savaşarak Medine'den çıkarma tekliflerine olumlu cevap veriyordu. O, Peygamber şehrinde kan dökmek ve fitneyi ilk başlatan kimse olmaktan çekindiği için böyle davranıyordu. Hz. Âişe'den Rasulullah'ın şöyle söylediği rivayet edilmektedir:

- *"Ya Osman! Belki Allah sana bir gömlek giydirir, münafıklar senden onu çıkarmanı istediklerinde onu, bana kavuşuncaya kadar sakın çıkarma".*
- Hz. Osman, Rasulullah'ın bu günler için kendisine bildirdiği şeylere uymaya çalışıyordu. O, şöyle diyordu: "Rasûlullah'ın benimle ahitleşmiş olduğu şey üzerinde sabretmekteyim"
- Asilerin kendisini öldürmeye kararlı olduğunu anladığında, onların böyle bir iş işleyip katillerden olmalarını önlemek için kendilerine bir müslümanın kanının ancak; zina, kasten adam öldürme ve dinden dönmek şartları dahilinde helal olduğunu hatırlatıyor ve kendisinin bunlardan hiç birisiyle itham edilemeyeceğini anlatıp duruyordu.

Şehid Edilişi:

- Yahûdîler ve diğer İslâm düşmanları, Müslümanları birbirine düşürmek için el birliği ederek gece gündüz çalışıyordu. Bunların elebaşılığını da Yemenli bir Yahûdî olan, Abdullah bin Sebe yapıyordu.
- Mısır'da fitneci kimseleri başına topladı. Kurduğu bir teşkilâtla, câhil ve başıboş Mısır kıptîlerini dünyalık şeylerle kandırarak, çapulcu alayı meydana getirdi.
- Onüç bin kişilik bu çapulcu takımı, Medîne'ye kadar yürüyüp Halîfeyi indirmek istediler. Hz. Osman'ın evini kuşattılar. Hz. Osman, evini saran âsîlere seslenip dedi ki:
- \- Elebaşlarınızdan iki kişi benim yanıma gelsin!

- İstediği iki kişi gelince onlara sordu:
- - Resûl-i ekrem efendimiz, Medîne'ye teşrîf ettiği vakit, Müslümanlar susuzluktan kırılıyordu. Peygamber efendimiz, Rûme kuyusunu satın alıp, Müslümanlara bedava su veren kimseye Cenneti va'detti. Bu va'd üzerine kuyuyu satın alıp, Müslümanlara vakfeden ben değil miyim?
- - Evet sendin?
- - Darda kalan, İslâm ordusunun tamamını donatan, ben değil miyim?
- - Evet sendin?
- - Mescid dar geldiği vakit, Resûl-i ekrem efendimiz, **"Cennette daha hayırlısını almak üzere, falancanın arsasını kim alıp mescide ilâve eder"** buyurduğu vakit onu satın alıp, mescide katan ben değil miyim?
- - Evet sensin.

- \- Resûl-i ekrem, Ebû Bekir ve Ömer ve ben, Sebir dağında otururken, dağ sallanmaya başladığında, **“Ey Sebir dağı dur! Zîrâ senin üzerinde bir Peygamber, bir sıddîk ve iki şehîdden başka kimse yoktur!”** buyurmadı mı?
- \- Vallahi doğru söylüyorsun. Aynen öyle oldu.
- Hz. Osman, “Allahü ekber” diye tekbîr aldı. Sonra:
- \- Şâhid olun ki, ben şehîdim, buyurdu.
- Bu sırada, âsîler duvarı atlayarak içeri girdiler. Hz. Osman Kur’ân-ı kerîm okurken, saldırıp şehîd ettiler. Son nefesini verirken şöyle duâ etti:
- **- Yâ Rabbî, Ümmet-i Muhammedi, tefrikadan, fitneden koru!**
- Bunu üç defa tekrarladı.

Son Günlerinde Yaşanan Bir Olay

- Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden Abdullah bin Selâm hazretleri anlatır:
- “Muhâsara esnâsında, Hz. Osman’ın yanına gittim. Bana şunu anlattı:
- Bu gece rü’yâmda, şu pencereden Resûl-i ekrem efendimizi gördüm. Aramızda şu konuşma geçti:
- - *Osman seni muhâsara ettiler öyle mi?*
- - Evet yâ Resûlallah!
- - *Seni susuz bıraktılar öyle mi?*
- - Evet yâ Resûlallah!
- -*İftârı bizimle yap.*

- Bunun üzerine Resûlullah efendimiz bana bir bardak su verdi. Ve ben bu suyu içtim. Göğsümde soğukluğunu hâlâ duyuyorum. Bana buyurdu ki:
- \- *İstersen seni onlara galip getirelim veya istersen iftârı bizim yanımızda yap!*
- \- Yâ Resûlallah, ben sizin yanınızda iftâr etmeyi tercîh ederim."
- Abdullah bin Selâm hazretleri, Hz. Osman'ın yanından çıktıktan sonra isyâncılara dedi ki:
- \- Tarihte öldürülen her peygamber için yetmiş bin asker öldürülmüştür. Öldürülen her halîfe için de onbeş bin kişi öldürülmüştür. Gelin bu işten vazgeçin! Yoksa âhirette bunun cezâsını çok şiddetli olarak çekeceksiniz! Ayrıca Hz. Osman'ın üzerinizde çok hakkı vardır.
- Fakat âsîler sözünü dinlemediler, ayrıca kendisine hakâret ettiler.

******

- Mü’minlerin halîfesi, içinde bulunduğu zor durumu ve tebaasındaki âsîler karşısında yaşadığı çâresizliği şöyle dile getiriyor ve kendisinden sonra da çıkacak olan fitnelere kerâmeten işâret ediyordu:
- “Ben, yaşadığı müddetçe babasının sözünü dinlemeyen; öldüğü zaman da ona dert olan yaramaz çocukların babası gibiyim!”
- Hazret-i Osman, isyancıları zor kullanarak bertaraf etmeyi teklif eden sahâbîlere, kendisi yüzünden kan dökülmesini istemediği için izin vermiyordu.
- Onlara:
- “Benim için kan döküldükten sonra ölmektense kan dökülmeden önce (mazlum olarak) ölmeyi tercih ederim.” diyordu.

- Nitekim o sefih âsîlere birçok defa nasîhat etmeye çalıştıysa da dinletemedi. Ve oruçlu olduğu bir gün, evinde Kur’ân okurken isyancılar tarafından mazlûmen şehîd edildi. O vakit yaşı sekseni geçmiş olan azîz şehîdin mübârek kanı, okumakta olduğu Mushaf’taki: “...Onlara karşı Allah sana kâfîdir. O her şeyi işiten ve bilendir.” (el-Bakara, 137) âyet-i kerîmesi üzerine damladı.

Hz. Osman’dan Nakledilen Hikmetli Sözler:

- Hz. Osman buyurdu ki: On şey çok zâyi olmuştur:
  Suâl sorulmayan âlim,
  amel edilmeyen ilim,
  kabûl edilmeyen doğru görüş,
  kullanılmayan silâh,
  içinde namaz kılınmayan mescid,
  okunmayan mushaf,
  Allah yolunda dağıtılmayan mal,
  binilmeyen vâsıta,
  dünyayı isteyenin içindeki zühd ilmi,
  içinde âhiret yolculuğu için azık edinilmeyen uzun ömür.

- “En akıllı insan; nefsini hesaba çeken, onu iyi idâre eden, ölümden sonrası için amel işleyen ve kabir karanlığı için Allâh’ın nûrundan istifâde edendir.” “Kul, gözleri gördüğü hâlde Allâh’ın kendisini âmâ olarak diriltmesinden korksun! Hikmetten anlayana mânâlı bir söz kâfîdir. Mânen sağır olanlar, zaten hakkı duyamazlar…”
- “Ecel gelip çatmadan yapabileceğiniz iyiliği hemen yapınız.
- “Beş şey müttakîlerin (sâlihlerin) alâmetidir:

· 1. Dînî gayret içinde olanlarla beraber olmak.
· 2. Nefsini ıslâh edip diline hâkim olmak.
· 3. (Allah sevgisini unutturan) dünyalıklardan nefsine hoş gelen bir şeye eriştiğinde onun zarar-ziyanını ayırd edebilmek, dinden kendisine az bir şey bile nasip olduğunda onu da ganîmet bilmek.

- 4. Haram karışır endişesiyle midesini helâlden (de olsa) doldurmamak (ve riyâzat içinde yaşayabilmek).
- 5. Bütün insanların kurtulduğunu, yalnız kendisinin mahvolduğunu düşünmek."

- "Gerçek mü'min altı çeşit korku içindedir:

- **1. Îmânını kaybetme korkusu:**
- ***"Rabbimiz! Bizleri hidâyete erdirdikten sonra kalblerimizi eğriltme!.."*** (Âl-i İmrân, 8)
- ***"Ey îmân edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak can verin."*** (Âl-i İmrân, 102)

- **2. Kıyâmet günü kendisini rüsvâ edecek şeylerin melekler tarafından yazılması korkusu:**
- ***"İşte o gün (yer) Rabbinin ona bildirmesiyle bütün haberlerini anlatır."*** (ez-Zilzâl, 4-5)

- **3. Amelinin şeytan tarafından boşa çıkartılması korkusu:**

- ***"(İblis) dedi ki: Rabbim! Beni azdırmana karşılık ben de yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim ve ihlâslı kulların müstesnâ onların hepsini mutlaka azdıracağım!"*** (Hicr, 39-40)

- **4. Azrâil'e gaflet içindeyken ve ansızın yakalanma korkusu:**

- ***"Ve sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibâdet et!"*** (Hicr, 99)

- Hadîs-i şerîfte buyrulur: *“Kişi yaşadığı hâl üzere ölür ve öldüğü hâl üzere haşrolunur.”* (Müslim, Cennet, 83)

- **5. Dünya ile mağrur olup, âhiretten gâfil kalma korkusu:**
- ***“…Bu dünya hayatı, aldatma metâından başka bir şey değildir.”*** (Âl-i İmrân, 185)

- **6. Çoluk-çocuğuyla fazlaca meşgûliyete dalıp Allâh Teâlâ’nın zikriyle yeterince meşgul olamama korkusu:**

- ***“Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfat Allah katındadır.”*** (el-Enfâl, 28)